

Metodika istraživanja terorizma

Prof. dr. Dina Bajraktarević Pajević

Katedra za kriminalistiku, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju
i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu

Uvodne napomene

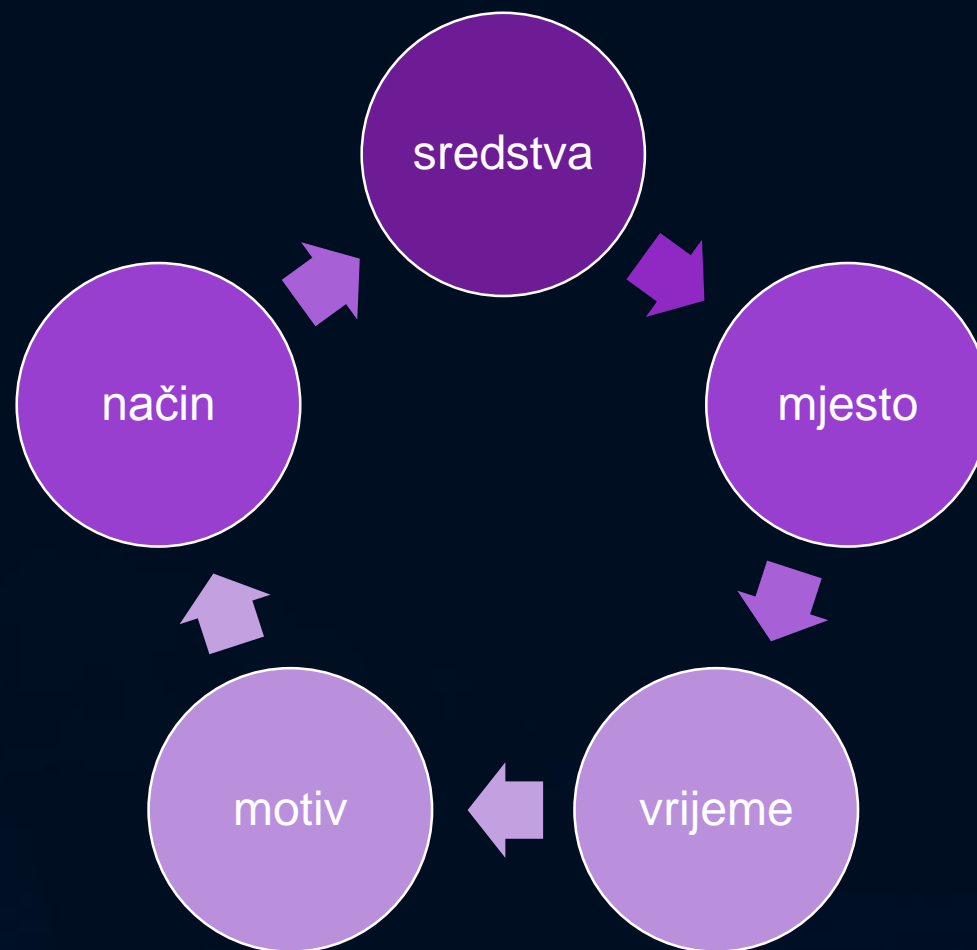
METODIKA ISTRAŽIVANJA KRIVIČNIH DJELA TERORIZMA

Obrada kriminalističkih i pravnih aspekata istraživanja krivičnih djela terorizma

Uvodne napomene

Uvodne napomene

- Obrada sistema istraživanja krivičnih djela terorizma u užem smislu (kriminalistička obrada)
- Uvjetovanost karakteristikama primarnog sistema (forma konkretnog krivičnog djela)

- Terorizam (član 201.)
- Finansiranje terorističkih aktivnosti (član 202.)
- Javno podsticanje na terorističke aktivnosti (član 202a.)
- Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti (član 202b.)
- Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti (član 202c.)
- Organiziranje terorističke grupe (član 202d.)

Krivični zakon

BiH („Sl. glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15);

- Terorizam (čl. 299.)
- Finansiranje terorističkih aktivnosti (čl. 300.)
- Stvaranje terorističkih grupa ili organizacija (čl. 301.)
- Javno podsticanje na terorističke aktivnosti (čl. 302.)
- Vrbovanje i obučavanje za vršenje terorističkih djela (čl. 303.)
- Vrbovanje i obučavanje grupa radi stvaranja stranim terorističkim organizacijama (čl. 304.)
- Uzimanje talaca (čl. 305)

Krivični zakon RS („Sl. glasnik RS”, br. 64/17)

Krivični zakon FBiH („Sl. novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14)

Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Sl. glasnik BiH br: 47/14, 46/16)

- Uzimanje talaca (čl. 200.)
- Terorizam (čl. 201.)
- Finansiranje terorističkih aktivnosti (čl. 202.)

Istraživanje terorizma?

- Istraživanje krivičnog djela Terorizma
- Istraživanje krivičnog djela Finansiranje terorističkih aktivnosti

Struktura
istraživanja

Odrednice u
istraživanju

Cilj istraživanja

Konstitutivni elementi bića krivičnog djela

Karakteristike
počinitelja
krivičnog
djela

Objekt
radnje

Radnja
izvršenja

Posljedice
djela

Mjesto i
vrijeme
izvršenja
djela

Terorizam (čl. 201 KZ BiH)

- (1) Ko počini teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja stanovništva ili prisiljavanja organa vlasti Bosne i Hercegovine, vlade druge zemlje ili međunarodne organizacije, da što izvrši ili ne izvrši, ili s ciljem ozbiljne destabilizacije ili uništavanja osnovnih političkih, ustavnih, privrednih ili društvenih struktura Bosne i Hercegovine, druge zemlje ili međunarodne organizacije, kaznit će kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje osam godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem lišio života, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (4) Ko nabavi ili pripremi sredstvo ili ukloni prepreku ili preduzme neku drugu radnju kojom stvori uslove za izvršenje krivičnog djela iz stava (1) ovog člana kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Teroristički čin, u smislu ovog člana, podrazumijeva koju od sljedećih radnji, koja s obzirom na svoju prirodu ili kontekst može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:
 - a) napad na život osobe koji može prouzrokovati njezinu smrt;
 - b) napad na fizički integritet osobe;
 - c) protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja druge osobe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što izvrši, ne izvrši ili trpi (otmica) ili uzimanje talaca;

- d) nanošenje velike štete objektima Bosne i Hercegovine, vlade druge države ili javnim objektima, transportnom sistemu, objektima infrastrukture uključujući informacijski sistem, fiksnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini, za koju štetu je vjerovatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne privredne štete;
- e) otmica zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog saobraćaja ili za prevoz roba;
- f) proizvodnja, posjedovanje, sticanje, prevoz, snabdijevanje, korištenje ili osposobljavanje za korištenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja ili radioaktivnog materijala, kao i istraživanje i razvoj biološkog i hemijskog oružja ili radioaktivnog materijala;
- g) ispuštanje opasnih materija ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s posljedicom ugrožavanja ljudskih života;
- h) ometanje ili zaustavljanje snabdijevanja vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s posljedicom ugrožavanja ljudskih života;
- i) prijetnja učinjenjem kojeg djela iz tačke a. do h. ovog stava

Finansiranje terorističkih aktivnosti

Član 202. (KZ BiH)

- (1) Ko na bilo koji način, neposredno ili posredno, dâ, prikupi ili na drugi način osigura sredstva s ciljem njihove upotrebe ili znajući da će biti upotrijebljena, u cjelini ili djelimično, za izvršenje nekog od krivičnih djela iz čl. 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje lica pod međunarodnopravnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194.a (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica aviona ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksnih platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202.a (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti), 202.b (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti), 202.c ovog zakona (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) ili svakog drugog krivičnog djela koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu povredu civila ili lica koje aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kada je svrha takvog djela, po njegovoj prirodi ili kontekstu, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje organa vlasti Bosne i Hercegovine ili drugih vlasti ili međunarodne organizacije da nešto učini ili ne učini, bez obzira na to da li su terorističke aktivnosti izvršene i da li su sredstva korištena za izvršavanje terorističkih aktivnosti, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje tri godine.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se ko na bilo koji način, neposredno ili posredno, dâ ili prikupi ili na drugi način osigura sredstva: a) s ciljem da se ona, u potpunosti ili djelimično, upotrijebe u bilo koju svrhu od terorističkih organizacija ili pojedinačnih terorista, ilib) znajući da će, u potpunosti ili djelimično, biti upotrijebljena za izvršenje krivičnih djela iz stava (1) ovog člana od terorističkih organizacija ili pojedinačnih terorista.
- (3) Prikupljena sredstva namijenjena za izvršenje ili nastala izvršenjem krivičnog djela iz stava (1) ovog člana bit će oduzeta.
- (4) Sredstvima iz st. (1) i (2) ovog člana smatraju se sredstva svake vrste, bilo da se sastoje u stvarima ili pravima, bilo materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, bez obzira na to kako su stečena te pravni dokumenti ili instrumenti u svakom obliku, uključujući i elektronske ili digitalne, koji dokazuju vlasništvo ili pravo vlasništva na imovinom, uključujući, ali ne ograničavajući se na bankarske kredite, putničke čekove, bankarske čekove, novčane naloge, udjele, vrijednosne papire, obveznice, mjenice i kreditna pisma.

- Tradicionalni pristup:
 - Sumnja u postojanje kažnjive radnje (krivičnog djela ili prekršaja)
 - Faza istraživanja (poduzimanje aktivnosti kojima je cilj utvrditi relevantne činjenice i okolnosti u vezi sa inkriminiranim događajem);
 - Represivne institucije, ali po potrebi participiraju, u većem ili manjem obimu, i inspeksijsko – nadzorna tijela.

Vrste istraživanja

1. Kriminalističko istraživanje (utvrđivanje krivične ili prekršajne odgovornosti);
2. Finansijske istrage (utvrđivanje i oduzimanje nezakonito stečene imovinske koristi);
3. Forenzičko istraživanje

- Finansijske istrage krivičnih djela terorizma?!

- **Skup kriminalističko istražnih aktivnosti, vještina i tehnika koje se u pravilu provode sinhronizovano sa krivičnom istragom i imaju za cilj da otkriju prihod stečen krivičnim djelom, utvrdi imovinu koja se može oduzeti i privremeno osigurati (privremeno oduzeti) kako bi se omogućilo kasnije konačno oduzimanje.**

- Tradicionalna upotreba – primarna svrha finansijske istrage
- Smisao provođenja finansijskih istraga je identificiranje i oduzimanje imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom, odnosno, otkrivanje i sprečavanje radnji pranja novca.
- Tok finansijske istrage i postupak oduzimanja imovinske koristi se može podijeliti u tri cjeline:
 - Utvrđivanje prihoda stečenog krivičnim djelom (finansijska istraga)
 - Privremene mjere osiguranja i odluka o oduzimanju imovine (sudski postupci)

SMJEROVI PROVOĐENJA FINANSIJSKE ISTRAGE

Od sumnje u
predikatno krivično
djelo prema
imovinskoj koristi tj.
prljavom novcu

Od informacije o
sumnjivom novcu
(transakciji) prema
predikatnom
krivičnom djelu

- Sekundarna upotreba finansijske istrage - prikupljanje svih podataka i činjenica važnih za uspješno vođenje krivičnog postupka, a koji suštinski izviru iz finansijske dokumentacije i knjigovodstva, odnosno računovodstva
- Prikupljanje informacija i dokaza o:
 - ulaganju nezakonito stečenih sredstava u legalno poslovanje;
 - privrednim subjektima koji se koriste kao „paravan“ za kriminalne djelatnosti;
 - dokazima sadržanim u dokumentaciji koja prati ekonomsku aktivnost kriminalnih organizacija;
 - postojanju ili skrivanju protivzakonito stečene imovine;
 - prethodno nepoznatim poslovima kriminalnih organizacija ili pojedinaca;
 - svjedocima za koje se nije znalo, kao i drugim lica i privrednim subjektima uključanim u kriminalnu djelatnost;

- izvršenju drugih krivičnih djela, koje mogu pomoći da se rasvijetle šire kriminalne djelatnosti pojedinaca i kriminalnih organizacija;
- međunarodnim finansijskim vezama i operacijama između kriminalnih organizacija lociranih u različitim zemljama;
- visokokvalitetnim dokazima sadržanim u različitoj finansijskoj dokumentaciji, na osnovu kojih se mogu utvrditi načini transfera, vrijeme transfera i mjesta ulaganja nezakonito stečenih sredstava;
- mogućnosti da se identifikuje, prati i vrednuje imovina koja može biti predmet oduzimanja;
- primjeni mjera zamrzavanja radi sprečavanja bilo kakvog postupanja, transfera ili odlaganja nezakonito stečene svojine;
- drugim značajnim za kriminalističku obradu slučajeva organizovanog, odnosno imovinski

kriminala

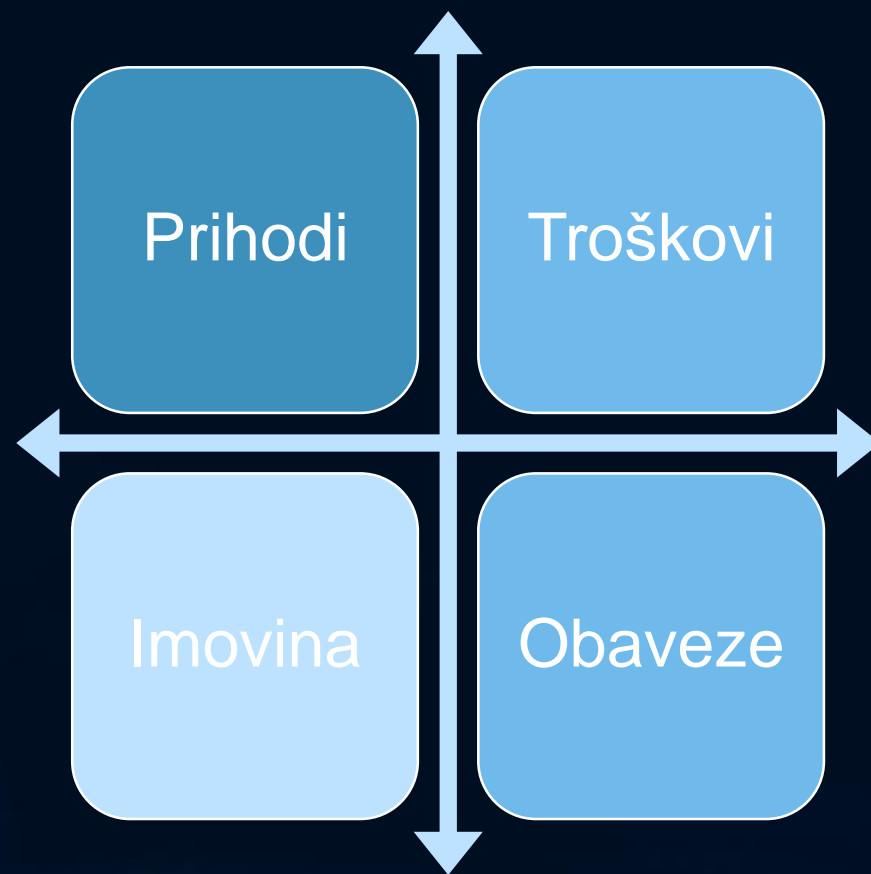
- Finansijska istraga osumnjičenog, koja, između ostalog, obuhvata procjenu da li način njegovog života ukazuje na „pošten život“

Metode:

1. rekonstrukcija neto vrijednosti i novčanog toka
2. analiza neto vrijednosti
3. analiza izvora i primjene sredstava,

Ekonomске kategorije poslovnih događaja koje određuju finansijski položaj pojedinca

EKONOMSKI ASPEKTI TERORIZMA

*Brisard (2002), Whitlock (2008), Brzoska (2009).

Terrorist Attack (Year)

- US embassy bombings in Kenya and Tanzania (1998)
- Attack on USS Cole (2000)
- 9/11 attacks in New York and Washington (2001)
- Ghriba synagoge bombing (2002)
- Attack on oil tanker Limbourg in the Gulf of Aden (2002)
- Bali bombings (2002)
- 11/3 attacks in Madrid (2004)
- 7/7 attacks in London (2005)

Estimated Direct Cost (in US-\$)

- 30,000-70,000
- 5,000-10,000
- 400,000-600,000
- 20,000
- 127,000
- 60,000-74,000
- 15,000-80,000
- 15,000-17,000

Finansijski profil terorizma

- Finansijske potrebe terorista / terorističkih organizacija
- Izvori i oblici finansiranja
- Finansijski tokovi

IZVORI FINANSIRANJA

1. Finansiranje od strane države tzv. državna sponzorstva terorizma
2. Finansiranje iz legalnih izvora
3. Privatno ilegalno finansiranje

Teorija finansiranja terorizma

1. Kvantitet
2. Legitimitet
3. Sigurnost
4. Pouzdanost
5. Kontrola
6. Jednostavnost

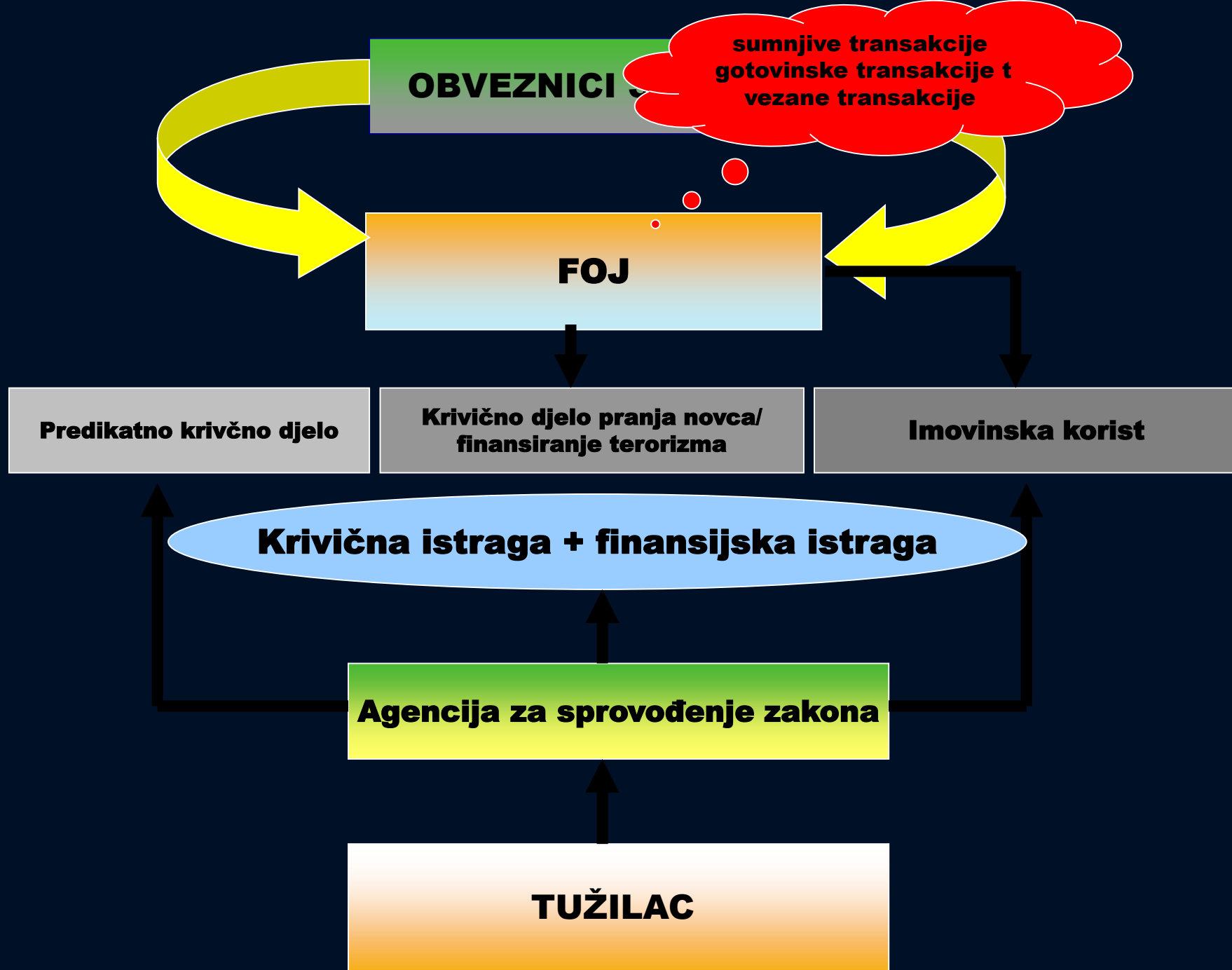

PRANJE NOVCA

FINANSIRANJE
TERORIZMA

Važnost pranja novca za finansiranje terorističkih aktivnosti?

- Sličnosti statusa u kontekstu krivičnog gonjenja
- Fokus na finansijskim sredstvima, a ne na ilegalnosti izvora?
- Učinkovitost u odnosu na terorističke organizacije koje se bave organiziranim kriminalom (npr. narko kriminal)
- Nove organizacione forme terorizma (mreže i domaće-generirani terorizam) – okvir borbe protiv pranja novca – gubi na važnosti kao instrument u borbi protiv terorizma!

Rezultati?

- Učinkovitost upotrebe finansijske istrage u oblasti prevencije - nemjerljiva!
- Prepoznavanje upotrebe zakonitih tokova novca u terorističke svrhe – poznavanje krajnje namjere – izuzetnu sofisticiranost u pristupu
- Povećanje tajnosti finansiranja terorizma - alternativni sistemi transfera novca
- Neadekvatnost instrumenata razvijenih u oblasti pranja novca
- Nove inicijative – izmjena uspostavljenih pravila i poboljšanje u prikupljanju finansijskih obavještajnih podataka

Zaključna razmatranja

- Nedostatak pouzdanih podataka i posljedično empirijskih istraživanja
- Najbolji rezultat finansijskih istraga ostvareni kroz sekundarnu ulogu - prikupljanje podataka
- Neprecizni indikatori – „over – prediction” ili „under – prediction”
- Uloga finansijskih obavještajnih podataka i finansijskih istraga?
- Potencijalni negativni rezultati?

HVALA VAM NA PAŽNJI!

